

Nr 22

Allmänna beredningsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om utredningar beträffande vissa aktuella ungdoms- och uppfostringsfrågor samt om åtgärder för motverkande av ungdomsbrottsligheten m. m.

Allmänna beredningsutskottet har till samtidig behandling förehaft åtta till utskottet hänvisade motioner, nämligen

de likalydande motionerna I: 132 av fru *Svenson m. fl.* och II: 171 av herr *Carlsson* i *Bakeröd m. fl.*, vari yrkas att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning i enlighet med i motionen angivna riktlinjer av de ungdomsfrågor, som där avses,

de likalydande motionerna I: 156 av herrar *Elfving* och *Andersson, Birger*, samt II: 206 av herrar *Sehlstedt* och *Netzén*, vari hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte föreslå tillsättande snarast möjligt av en mindre expertutredning med uppgift att sammanställa vetenskapligt material till belysning av aktuella ungdoms- och uppfostringsproblem,

de likalydande motionerna I: 395 av herr *Magnusson m. fl.* samt II: 469 av herr *Munktell m. fl.*, i vilka motioner yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam utredning om åtgärder för att motverka den stigande ungdomsbrottsligheten, varvid de i motionen anförda synpunkterna särskilt torde beaktas, samt att förslag med anledning härav måtte föreläggas 1957 års riksdag, samt

de likalydande motionerna I: 483 av herr *Englund m. fl.* och II: 601 av herr *von Friesen m. fl.*, vari föreslås, att riksdagen ville hemställa hos Kungl. Majt om förslag snarast möjligt till plan för en undersökning av de omständigheter i det svenska samhället som kan antagas ha orsakat det under senare tid särskilt beträffande ungdomsbrottsligheten förvärrade kriminalpolitiska läget.

Beträffande vad i motionerna anförts får utskottet i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande hänvisa till motionerna I: 132, I: 156, II: 469 och II: 601.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från Svea hovrätt, fängvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, överståthållarämbetet, kriminalpolisintendenten i Stockholm, medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen, Läroverkslärarnas riksförbund, Sveriges folkskolläraryförbund, Sveriges folkskollära-

rinneförbund, barnavårdskommittén och Sveriges juristförbund. Utskottet har vidare vid sammanträde med ledamöterna i strafflagberedningen, professor I. Strahl och byråchefen T. Eriksson, erhållit vissa upplysningar beträffande beredningens arbete m. m.

Motionerna

I motionerna *I:132* och *II:171* framhålles bl. a. att den tilltagande brottsligheten bland ungdomen utgör ett av de f. n. allvarligaste samhällsproblemen. Även många andra oarter än rent kriminella sådana förekommer bland de yngre åldersgrupperna i en omfattning, som är ägnad att inge oro. Bland de kriminella handlingarna är bilstölderna de mest framträdande. Sverige har i detta hänseende den högsta frekvensen i världen. Även andra egendomsbrott och våldsbrott förekommer allt oftare. I fråga om de icke kriminella oarterna uttalar motionärerna att bland ungdomen finnes en allmän slapphet och hållningslöshet, som tar sig uttryck i uppstudsighet mot föräldrar och lärare och oförsämndhet mot väg- och gatutrafikanter, särskilt äldre personer. Spritmissbruket har tilltagit bland de unga och kan befaras ytterligare breda ut sig. En sexuell lösläpplighet har tagit fart, som kan åstadkomma obotliga psykiska skador hos de enskilda individerna.

De påtalade missförhållandena är, enligt motionärerna, huvudsakligen ett storstadsproblem men kan iakttagas även på andra platser.

Inom såväl kriminalvården som socialvården har, framhåller motionärerna, ett erkännansvärt arbete nedlagts för att återföra ungdomar som dömts till ungdomsfängelse eller omhändertagits för skyddsuppfostran till ett normalt liv. Motionärerna anför vidare i denna fråga bl. a.:

Arbetet inom kriminalvården och socialvården utföres emellertid med ungdomar, som redan kommit på glid; de har antingen begått brott eller gjort sig skyldiga till sådan livsföring att de måste tas om hand för skyddsuppfostran, enligt de föreskrifter barnavårdslagen innehåller. Vård på anstalt blir emellertid alltid dyrbar, och icke alltid ger den heller avsett resultat. Bättre ur alla synpunkter, både etiska och samhällsekonomiska, vore det, om brottslighet eller asocial livsföring av ungdomar kunde i görligaste mån förebyggas, så att ett minskat behov kommer att föreligga att intaga ungdomar på glid i anstalter. Frågan om dylik förebyggande verksamhet i syfte att förhindra kriminalitet eller olämplig livsföring har emellertid i alltför ringa grad uppmärksamats. Skall den förebyggande verksamheten bli effektiv kräves det också kunskap om vilka orsaker som framkallar kriminaliteten och den olämpliga eller rent av asociala livsföringen bland de unga. Inte heller denna frågeställning har i tillräcklig grad undersökts och genomdiskuterats.

I många kommuner har åtgärder vidtagits för att åstadkomma lämpliga fritidssysselsättningar för ungdomen, men mycket brister ännu härutinnan. Barnavårdskommittén torde komma att föreslå utvidgade skyldigheter för

kommunerna i fråga om ungdomsvården. Intresset för dessa frågor är i växande, och man kan hoppas på ett intensivare arbete i samverkan mellan det allmänna och olika ungdomsorganisationer, vilka utfört ett förtjänstfullt arbete, vilket dock oftast icke erhållit behöfligt stöd från det allmännas sida.

Motionärerna anför vidare:

För att den förebyggande ungdomsvården skall kunna skötas på ett sådant sätt, att den också kommer att ge avsett resultat, är det emellertid av yttersta vikt, att de orsakssammanhang, som ligger bakom den tilltagande kriminaliteten och den asociala livsföringen, klarlägges. Detta är viktigt också därför, att ett sådant klarläggande skulle ge bättre hållpunkter för hur vården av de ungdomar, som måste tas in på kriminal- eller socialvårdens anstalter, bör vara beskaffad. Orsakssammanhangen är säkerligen mycket invecklade, och skall ungdomskriminaliteten bekämpas, torde det fordras en rad åtgärder inom skilda områden, lagstiftning, skolpolitik, bostadspolitik, bebyggelseplanering och social politik i mera vidsträckt bemärkelse i detta syfte. Som underlag för statsmakternas och kommunernas åtgärder i dessa avseenden skulle också en dylik kartläggning av orsakssammanhangen vara betydelsefull för att inte rent av säga nödvändig. Man kan peka på en rad orsaker till missförhållandena bland ungdomen, men man vet inte heller hur samspelet mellan olika orsaker tar sig uttryck.

Motionärerna framhåller fortsättningsvis bl. a. att en utredning visat, att större delen av ungdomsvårdsskolornas klientel kommer från en hemmiljö, som ur uppfostringssynpunkt varit synnerligen dålig. I många fall har alkoholism och kriminalitet varit dominerande inslag i miljön. Ofta har hemmen varit splittrade genom skilsmässa. Sanering av dylika hemmiljöer måste ske genom samordnande sociala åtgärder. Brister i fråga om nykterhet och bostadsförhållanden bör därvid särskilt beaktas. Trångboddheten befrämjar ligabildning, särskilt i storstädernas förorter, som saknar lokaler för fritidssysselsättning o. d. Till missförhållandena bidrar även att många föräldrar missförstått de i sig värdefulla, friare och humanare, moderna uppfostringsmetoderna.

Genom klarläggande av orsakssammanhangen skulle man få hållpunkter för positiva åtgärder. Pågående utredningsarbete bör icke få förhindra genomförandet av redan föreliggande eller kommande förslag.

I motionerna I: 395 och II: 469 framhålles likaså bl. a. att brottsligheten i betydande utsträckning är ett storstadfenomen och att urbanisering åtföljes av ökad kriminalitet. Vidare anføres, att den ökade kriminaliteten i viss utsträckning har sin rot i den rådande krisen för familjen och familjelivet. Bristerna i bostadsförhållandena och föräldrarnas osäkerhet inför de nya synpunkterna på moral och uppfostran ävensom den minskade vördnaden för de kristna värdena har haft en menlig inverkan. Kriminali-

teten är i väsentlig utsträckning en gruppöreteelse. Den missanpassning som ligger bakom brott är ofta en missanpassning mellan å ena sidan en grupp och å andra sidan samhället i stort. Det är sålunda gruppen som måste påverkas, eventuellt upplösas, om motåtgärderna skall bli effektiva. I det individuella fallet blir det särskilt viktigt att undersöka, hur vederbörande kommit att dras in i just detta gruppsammanhang.

Motionärerna anför beträffande den nuvarande vården av ungdomsbrottslingar:

Nya rön gör det antagligt, att man tidigare i alltför stor utsträckning schematiserat vården av ungdomsbrottslingar, då man trott sig stå inför en homogen grupp av människor. I själva verket torde så ingalunda vara fallet. Det är t. ex. sannolikt att viljestarka och viljesvaga reagerar helt olika för anstaltsvård och för behandling i frihet. Man kan således inte säga, att slutna anstalter alltid är olämpliga.

Beträffande situationen för den nuvarande kriminalpolitiken anföres bl. a.

Mycket av det positiva i den nuvarande humanitärt präglade kriminalpolitiken hotas nu av en opinionsstorm mot den på vissa områden ökade brottsligheten. Såväl inom pressen som på andra sätt framträder ökad indignation och irritation, och särskilt vänder man sig mot s. k. billånare. Det förefaller både praktiskt betydelsefullt och psykologiskt riktigt att snabbt försöka komma till rätta med de allt allvarligare hithörande problemen.

Motionärerna framhåller vidare såsom ett väsentligt framsteg, att samhällets syn på problemen inom kriminalvården på ett avgörande sätt ändrats under de senaste decennierna och att betydande insatser av framstående kriminologer starkt bidragit till denna utveckling.

I motionerna erinras om att justitieministern i årets statsverksproposition begärt vissa provisoriska förbättringar. Man borde emellertid göra en planering på längre sikt med beaktande av bl. a. befolkningsprognoserna.

Motionärerna framför fortsättningsvis kritiska synpunkter på olika förhållanden som sammanhänger med behandlingen av missanpassad ungdom och framlägger vissa förslag till åtgärder. Sålunda beröres *polisväsendets* bristande resurser och nödvändigheten att göra polisyrket mera lockande. En mera nyanserad bedömning av de sökande bör ske, och polisaspiranterna bör erhålla undervisning i psykologi. *Domstolarnas* arbetsbörda är vidare f. n. på vissa håll orimligt stor. Det kunde eventuellt vara lämpligt att i de större städerna inrätta ungdomsdomstolar, till vilka skulle knytas medicinsk och annan fackkunskap. Beträffande reformerna inom kriminalvården framhåller motionärerna, att den önskvärda *individualiserade* medicinska och psykologiska behandlingen skulle kräva riklig tillgång på personal samt anstalter av mindre format. De ökade investeringarna och driftkostnaderna bör accepteras. Motionärerna uttalar, att

den *hemverksamhet* som bedrivs av vissa ideella organisationer syns framgångsrik och att verksamheten för ordnande av *vård i enskilda hem* bör utbyggas. *Differentiering* av anstalter och vårdformer är nödvändig, enär unga alkoholister och sinnessjuka icke bör sammanföras med mer lätthanterliga personer och förstagångsförbrytare bör avskiljas från återfallsbrottslingar. Institutet *åtalseftergift* synes ha kommit till alltför stor användning, och detta gäller möjligen även för den *villkorliga domen*. Beträffande *anpassningen* efter frigivning anför motionärerna:

Stor uppmärksamhet måste ägnas åt det problem, som anpassningen till samhället efter frigivningen innebär. Tiden omedelbart efter utskrivningen från skola eller fängelse är i hög grad kritisk, och risken för återfall är stor. Eftervården bör göras mera personlig än vad som hittills varit fallet. Om en villkorlig dom med övervakning skall ha framgång eller inte, torde i stor utsträckning vara beroende av övervakarens sätt att fullgöra sin uppgift, och större ansträngningar bör nedläggas för att finna personer, som lämpligen kan anförtros dylika uppdrag. Väsentligt är också att dessa beredes utbildning för sin verksamhet. Arvodena bör höjas. Nu förslår de ofta inte ens till täckande av de utgifter, som erfordras för uppdragets fullgörande. Det är oförsvarligt att ekonomiskt missbruka den idealitet, som av övervakare lägges i dagen.

Det bör vidare understrykas, att effektivare organisation av skyddskonsulentverksamheten är ofrånkomlig, om kriminalvården i frihet skall kunna fungera tillfredsställande.

Motionärerna anlägger i fortsättningen i stort sett liknande synpunkter som dem, vilka i motionerna I: 132 och II: 171 anförts beträffande bebyggelseplaneringens och fritidsverksamhetens betydelse, och framhåller därvid bl. a. att samhället, i första hand kommunerna, bör stimulera ledarutbildning och upprätta ungdomsgårdar.

I motionerna I: 483 och II: 601 betonas angelägenheten av en ingående undersökning av brottens orsaker. Forskningen har hittills huvudsakligen varit inriktad på att klarlägga de personliga egenskaper, varigenom brottslingen avviker från den laglydige medborgaren, och denna forskning har till följd av vissa med densamma förknippade svårigheter icke nått så långt. Det framstår för motionärerna såsom mera angeläget, att de miljöfaktorer, som utövar inflytande på brottens omfattning, blir föremål för undersökning. Anlagsfaktorerna har nämligen icke ändrats under senare tid, utan förändringarna i brottsfrekvensen torde stå i samband med andra förskjutningar i samhällsmiljön, exempelvis förändringarna i reaktionsformerna. Beträffande verkningarna av dessa förändringar liksom av olika straffformer över huvud taget är kunskaperna bristfälliga. De ekonomiska faktorernas betydelse kan till någon del avläsas ur sambandet mellan brottslighet och konjunkturer. Däremot har beträffande brottens samband

exempelvis med de folkliga värdeföreställningarna, med intensiteten av den religiöst eller profanetiskt underbyggda moralen, med folkbildningens höjd och med fritidssysselsättningarnas utformning brottsforskningen hittills endast kunnat tillhandahålla allmänna förmodanden.

Motionärerna anser starka skäl tala för att man genom statistiska metoder, främst regressionsanalysen, skulle kunna komma de faktorer i den sociala miljön på spåren, som betingar den allvarliga försämringen av det svenska kriminalläget. Utredningen skulle möjligen kunna göras på grundval av indextal, som redan finns tillgängliga i svensk och andra europeiska länders statistik eller som med relativ lätthet låter sig framräkna, och skulle vid sådant förhållande kunna verkställas snabbt. Planen för undersökningen bör fastställas först efter ingående överläggningar med företrädare för olika meningsriktningar. Undersökningen bör icke få fördröja vidtagandet av sådana åtgärder, exempelvis utbyggandet av anstalter m. m., om vilkas oundgänglighet meningsskiljaktighet icke råder.

I motionerna *I: 156* och *II: 206* anföres bl. a., att de snabba tekniska och sociala förändringar som kännetecknar det moderna samhället stundom medfört, att utredningens »dagsaktuella» analyser redan efter några få år framstått som föråldrade. Motionärerna framhåller vidare bl. a. följande:

På samhällets insatser inom uppfostrans och undervisningens område kommer under det närmaste årtiondet mycket stora krav att ställas till följd av de stora ungdomskullarnas inväxt i den egentliga yrkesskolnings- och medborgarskolningsåldern. Samtidigt kommer ungdomarna, bl. a. som en följd av den allt snabbare urbaniseringsprocessen och de därav följande konflikterna mellan normsystem, avpassade för skilda levnadsförhållanden, att löpa allt större risker för social urspårning. Det blir därför angelägnare än någonsin förr att vidga kunskapen om orsakssammanhangen bakom anpassningsproblemen.

Beslut om åtgärder i syfte att återföra missanpassade till ett av samhället accepterat beteende har ofta kunnat stödjas på påvisade samband mellan missanpassningsfenomenen och vissa samhällsförhållanden. Motionärerna finner angeläget att större uppmärksamhet ägnas den normala ungdomens problem. Det bör vara lika angeläget att studera de omständigheter vilka leder till god anpassning som dem, vilka leder till missanpassning. Den angelägnaste profylaxen mot missanpassning är en allsidig uppfostran, som ger anpassningsteknik till det moderna samhället och bestämde normer, vilka kan leda förbi missanpassning.

Motionärerna framhåller i fortsättningen bl. a. att ett betydande och aktuellt material till belysning av anpassnings- och uppfostringsproblemen nu föreligger men att svårigheterna är mycket stora när det gäller att få en överblick över materialet och anför avslutningsvis:

En mindre expertkommitté med representanter för ämnesgrupperna sociologi och psykologi, som främst hade till uppgift att från de skilda källorna sammanföra och samordna det material rörande de aktuella anpassnings- och uppfostringsproblemen, vilket redan frambragts genom såväl grund- som målforskning, men som därtill ägde möjlighet att inom vissa gränser själv taga initiativ till punktforskning inom områden där tillförlitligt material saknas, torde relativt snabbt kunna sammanbringa en materialsamling, som kan läggas till grund för en allsidigare och grundligare bedömning av de aktuella ungdoms- och uppfostringsfrågorna än vad som nu är möjligt. Den skisserade utredningen skulle inte bli särskilt kostnadskrävande. Utredningen kan inte heller väntas komma med egentliga förslag. Ståndpunkter i detta avseende kan följa endast sedan det framlagda förslaget hunnit närmare diskuteras. Det sammanförda materialet kan förväntas bilda utgångspunkt just för sådana diskussioner och överväganden beträffande omdisposition, rationalisering samt effektivisering av samhällets åtgärder i syfte att lösa ungdoms- och uppfostringsproblem. Utredningen skulle därtill kunna ge en fastare grund för den allmänna debatten rörande dessa för samhällets framtida utvecklingsinriktning avgörande frågor än vad som synes vara fallet f. n.

Yttrandena

Allmänna synpunkter på den aktuella situationen

Det nuvarande läget belyses, förutom av vad nedan säges, genom vissa såsom bilaga till detta utlåtande fogade statistiska uppgifter.

I ett flertal remissyttranden behandlas utbredningen av och orsakerna till ungdomsbrottsligheten.

Svea hovrätt anför sålunda i dessa frågor:

Det är allmänt erkänt att brottslighet kan återföras på konstitutionella drag (personlighetsstrukturen) eller på miljösituationen eller — vilket torde vara vanligast — på dessa faktorer i förening. Då den mänskliga naturen icke på kort sikt undergår egentliga förändringar, synes det vara i miljösituationerna som man har att söka anledningen till den hastiga stegringen av brottsligheten, icke minst ungdomsbrottsligheten. Eftersom miljön är i sin tur beroende av samhällets struktur, kan ungdomsbrottsligheten sägas vara i utpräglad grad betingad av teknikens utveckling och en höjd levnadsstandard, den senare förknippad med ökad tillgång till pengar, mera fritid och ändrade levnadsvanor med inslag av osunt nöjesliv. Med sammandragningen av befolkningen i tätorter och där uppkommande särskilda förhållanden, bland vilka bostadsbristen har ett i hög grad olyckligt inflytande, följer hemlivets upplösning och fritidens förläggande utanför hemmet, varigenom hemmet undan för undan förlorar sin betydelse såsom ankarfäste för fostran, moralbildning och en sund livsföring över huvud taget. Det råder icke tvivel om att nu angivna omständigheter befördra brottsligt förfarande inom vissa huvudsakligen i storstäderna befintliga grupper av ungdom, som eljest skulle ha hållits till ett laglydigt liv. Härmed ha i själva verket — utan att ny tidskrävande specialforskning föregår — kunnat redovisas huvudsakliga orsaker till den stigande brottsfrekvensen bland ungdomen. Belägg för riktigheten av dessa

påståenden erhålles från grannländerna, i vilka välståndsutvecklingen hejdats av krig och där ungdomsbrottsligheten icke utgör eller ännu blivit ett mera framträdande samhällsproblem.

Fångvårdsstyrelsen finner likaså, att ökningen av ungdomsbrottsligheten kan sammanhånga med bl. a. den höjda levnadsstandarden, urbaniseringen och familjelivets upplösning. Beträffande bilstölderna anför styrelsen följande:

Det dominerande ungdomsbrottet just nu är tillgreppet av motorfordon, bilstölden, som särskilt under de tre sista åren visar kraftigt stegrade siffror. Även om man sätter denna stegring i relation till det ökade antalet av motorfordon och av ungdomar i den för bilstölder speciella brottsåldern, är ansvällningen av bilstölderna mycket betänklig. Orsakerna härtill kan inte ännu anges med någon större säkerhet. Utom de allmänna orsakerna till ökad kriminalitet, som antytts i det föregående, kan man för bilstöldens del framhålla äventyrlust, fartlystnad och motorvurm, men grunden till de minskade hämningarna inför bilstölden torde sammanhånga med att äganderättsbegreppet just på denna punkt blivit särskilt uppluckrat. För många ungdomar ter sig bilen — liksom andra motorfordon — som en sak, vilken man inte i egentlig mening kan tillgripa, endast »låna»; den förekommer på gator och vägar i ett ofta lättillgängligt skick, man avser att begagna den tillfälligt och lämna den — låt vara långt från startplatsen — i oskadat tillstånd; skulle skada uppstå täcks kostnaderna i regel av en försäkring, som drabbar ett personligt bolag.

Att bilstölden blir så samhällsvådlig, beror på de stora värden som sättes på spel, inte blott genom att de tillgripna fordonen ofta fördärras utan även genom att biltjuvarna själva, deras passagerare och inte minst andra trafikanter löper fara till liv och lem. Ur psykologisk synpunkt är bilstölden utomordentligt farlig, eftersom den lätt blir en mani och drar andra egendomsbrott i släptåg.

Kriminalpolisintendenten i Stockholm framhåller, att ungdomsbrottsligheten icke utgör ett i egentlig mening speciellt problem utan endast är en sida av brottslighetsproblemet. I den mån man kan komma till rätta med det större problemet har man anledning förvänta att även ungdomsbrottsligheten kommer att minska. Att speciell uppmärksamhet bör ägnas kriminaliteten bland ungdomen är motiverat med hänsyn till stegringen i antalet brott, förövade av ungdom, de särdrag som denna kriminalitet företer samt de yngre åldersgruppernas tillväxt under de närmaste åren.

Barnavårdskommittén uttalar, att man inom barna- och ungdomsvården har en allmän erfarenhet av att problemen beträffande kriminella och asociala barn och ungdomar blivit mer svårbemästrade under senare år, och anför härom bl. a. följande:

Osäkert är dock, om svårigheterna beror på att kriminalitet och annan asocialitet blivit mera utbredda genomsnittligt sett bland de unga eller om problemen till större eller mindre del betingas av att antalet barn och ungdomar i vissa åldersgrupper har ökat eller om det möjligen ej alls är fråga om ökad utbredning av missanpassning men om en skärpning av densamma hos relativt fåtaliga barn och ungdomar i vissa åldersgrupper.

Kommittén framhåller vidare att tillgängligt statistiskt material icke ger något egentligt mått på ungdomsasocialiteten. En viss uppfattning om dennas utbredning kan dock erhållas genom barnavårdsnämndernas uppgifter till den officiella statistiken. Dessa uppgifter visar bl. a. att en förskjutning på senare år ägt rum inom ungdomsvårdsskolornas klientel så att efterfrågan på platser minskat för skolbarn men ökat för äldre pojkar och visst klientel, som är i behov av specialbehandling. Kommittén anför i denna fråga vidare:

Långtgående slutsatser kan inte dragas av detta faktum, eftersom en något ändrad bedömning av intagningsärendena även gjort sig gällande. Emellertid synes det från skilda håll anskaffade siffermaterialet såsom helhet betraktat snarast ge fog för uppfattningen, att svårigheterna beträffande ungdomens samhällsanpassning icke skulle bero på en försämring av ungdomens beteende i gemen utan på gravare missanpassning hos ett relativt fåtal. Sammanhangen är dock alltför ofullständigt kända för att några slutsatser skall kunna dragas. Intet närmare är heller bekant om de barn, som blir föremål för omhändertagande av barnavårdsnämnd på grund av vanart men icke intages å ungdomsvårdsskola. Ännu mindre är utforskat om barn och ungdomar, som blir föremål för barnavårdsnämnds förebyggande åtgärder eller som i annan form får hjälp och stöd av samhället.

Även *socialstyrelsen* ger uttryck åt uppfattningen att tillgängligt statistiskt material lämnar ett mycket osäkert mått på ungdomsproblemens omfattning. Härutinnan anför styrelsen synpunkter, överensstämmande med dem barnavårdskommittén framfört, och uttalar:

Uppfattningen att ungdomsbrottsligheten stigit bygger i stor utsträckning på redovisningen av antalet brott, framför allt på antalet stulna bilar. Av större betydelse vore emellertid att veta antalet unga brottslingar i relation till antalet ungdomar i motsvarande åldersgrupper. Enligt en uppgift under hand från Stockholms stads barnavårdsnämnd är det relativa antalet unga brottslingar för Stockholms del tämligen konstant åren 1951—1954. Vidare synes problemen ändra karaktär beroende på ålderssammansättningen hos befolkningen i olika stadsdelar. Sålunda lär stadsdelen Hökarängen, som f. n. brottas med stora ungdomsproblem, vara den ort i hela landet som har de flesta tonåringarna i relation till ortens befolkning.

Läroverkslärarnas riksförbund anför beträffande orsakerna till den enligt förbundets mening under de senaste åren påtagligt stegrade ungdomsbrottsligheten följande:

Orsakerna är uppenbarligen endast till en mindre del att hänföra till tidlösa generationsmotsättningar. Den situation, vi möter i dag beträffande ungdomsbrottsligheten, är alltså delvis ny och måste därför behandlas utifrån sina egna förutsättningar. Pubertetsperioden har i den mera komplicerade livsform, som industrialismen skapat, blivit längre och svårigheterna för den äldre generationen att förstå ungdomen större. I det moderna samhället med ungdomens tidigt inträdande pubertetsperiod har tonåren

blivit en för både uppfostrare och ungdomen själv mera svårbehärskad livsperiod. Därtill kommer att den s. k. »frestelsemängden» oavbrutet ökat samtidigt som en allt större grupp ungdomar saknar det stöd under brytningsåren, som en god hematmosfär ger.

Orsaksforskningens värde och möjligheter m. m.

Svea hovrätt framhåller, att den plan, som avses med motionen II: 601, svårigen torde kunna begränsas att gälla endast ungdomsbrottsligheten. Det skulle bli nödvändigt att ingå på orsakerna till brottslighet över huvud taget, och därmed vore fältet öppet för kriminologisk forskning i vidsträckt mening. Hovrätten fortsätter:

Sådan forskning är viktig och förtjänar förvisso stöd, även om materialet är svårbehandlat och rönen hittills varit osäkra. Bättre än att anordna den nu begärda särskilda utredningen synes vara att lämna direkt stöd åt den kriminologiska forskning som med knappa medel och personliga uppoffringar försiggår. Hovrätten vill även erinra om att plan redan föreligger för vissa klientelundersökningar; över en inom justitiedepartementet upprättad promemoria i ämnet har hovrätten efter remiss avgivit yttrande den 14 september 1955. Enligt vad hovrätten erfarit är avsikten att inom ramen för nordiskt samarbete åstadkomma mera vittgående undersökningar av förevarande art. I vilken mån några närmare anvisningar på grundval av motionen kunna vara ägnade att främja denna forskningsverksamhet undrandrar sig hovrättens bedömande.

För övrigt torde orsakerna till den stigande ungdomsbrottsligheten åtminstone i viss mån kunna klarläggas utan avvaktan på resultatet av en brett lagd kriminologisk forskning. Att så är fallet bestyrkes av motionen II: 469, vilken innehåller värdefulla och träffande iakttagelser i sådant hänseende. Såsom i motionen framhålles, kunna också vissa slutsatser dragas i fråga om positiva åtgärder för brottslighetens bekämpande.

Fångvårdsstyrelsen anför följande i frågan:

Eftersom brottsligheten alltjämt orsakar samhället stor skada och väldiga kostnader samt f. n. visar tendenser att öka, är det angeläget att orsakerna till brottsligheten och dess variationer fortlöpande utforskas, så att en vetenskaplig grund lägges för kriminalpolitikens mål och medel. Den kriminologiska forskningen i Sverige, som exempelvis ännu inte förfogar över någon professur, bör snarast förses med större resurser.

Kriminalpolisintendenten i Stockholm anför:

Trots allt vad som under senare tid skrivits om ungdomsbrottsligheten förefinnes ingen samlad redovisning av denna brottslighet. Grundläggande för hela frågans bedömande bör vara att söka erhålla en så noggrann kunskap som möjligt om ungdomsbrottslighetens omfattning och karaktär. En statistisk kartläggning av hela ungdomsbrottsligheten, antal brottslingar i olika åldersgrupper, inklusive dem som erhållit åtalseftergift enligt 1944 års lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga, barnavårdslagen eller ungdomsfängelselagen eller eljest varit föremål för barnavårdsnämndens ingripande på grund av kriminellt beteende, antal brott av olika slag,

förövade av ungdom, m. m., bör sålunda i första hand verkställas. Det är vidare nödvändigt, att orsakerna till ungdomsbrottsligheten, särskilt de typiska ungdomsbrotten, närmare undersökes. Först när klarhet härutinnan erhållits torde det vara möjligt att med någon grad av säkerhet veta vilka särskilda åtgärder i preventivt avseende som är erforderliga.

Barnavårdskommittén erinrar om undersökningar som ungdomsvårdskommittén på sin tid verkställt för kartläggning av ungdomens situation i samhället, deras bostäder, ekonomi, yrkesval och fritidssysselsättningar m. m. Dylika utredningar förlorar emellertid snabbt sin aktualitet. De undersökningar som sedermera utförts på grundval av ungdomsvårdskommitténs arbete eller i övrigt har varit av jämförelsevis begränsad omfattning. Beträffande det aktuella läget i fråga om undersökningar anför barnavårdskommittén:

Förutom den — — — av fil. lic. Dick Blomberg utförda undersökningen av klientelet vid ungdomsvårdsskolorna och dess sociala bakgrund planeras en ytterligare undersökning av denne, avseende resultatet av viss ungdomsvårdsskolas arbete med sina elever. Härigenom kommer måhända att klarläggas, vilka resurser skolorna har att ändra elevernas livsföring och allmänna samhällsanpassning, men däremot torde intet väsentligt nytt framkomma om orsakerna till elevernas tidigare misslyckanden. Undersökning har vidare på uppdrag av Stockholms stads folkskoledirektion verkställts av professor Torsten Husén m. fl. angående sambandet mellan barns fostran i hemmet och deras anpassning i skolan. Ur detta material kan man sannolikt utläsa orsaker till senare missanpassningssymtom hos ungdom, som lämnat den egentliga skolåldern. Icke heller denna undersökning, som ännu ej publicerats, torde vara av så omfattande slag som avses i motionen.

Vidare är det barnavårdskommittén bekant, att svenska sektionen av nordisk sammanslutning av barnavård och ungdomsskydd i likhet med sektionerna i övriga nordiska länder har diskuterat möjligheterna att stödja forskning beträffande barn och ungdom. Meningen är icke att sektionerna själva skall bedriva forskning eller söka bedöma forskningsresultat, men väl att de skall söka stimulera och samordna vetenskapliga undersökningar inom hithörande områden. Det avses, att sektionerna skall hålla sig underrättade om vilka undersökningar beträffande barn och ungdom, som igångsattes inom något nordiskt land, och uppmuntra kompletterande undersökningar på motsvarande ämnesområden i övriga delar av Norden samt eventuellt också anvisa stipendiemöjligheter. Hittills har ställning icke bestämt tagits till hur detta skall ske, men ämnet torde bli föremål för ytterligare överläggningar inom sektionerna.

Socialstyrelsen framhåller:

Enligt styrelsens uppfattning vore det värdefullt med en samlad undersökning om ungdomsbrottslighetens verkliga storlek, innefattande icke blott sådana som intages på ungdomsvårdsskolor utan även övriga barn och ungdomar som blir föremål för omhändertagande av barnavårdsnämnd på grund av vanart eller utan sådant omhändertagande kommer till nämndernas, polisens och de judiciella organens kännedom. Antalet sådana

ungdomar bör också sättas i relation till antalet ungdomar i motsvarande åldrar såväl för riket i dess helhet som för olika orter. En sådan samlad redovisning skulle säkerligen ge en mera rättvisande och nyanserad bild av problemens verkliga omfattning.

Undersökningar över missanpassade ungdomar blir tämligen intetsä- gande om den normala ungdomens förhållanden är okända. Ungdomsvårds- kommittén undersökte på sin tid ungdomarnas bostadsfråga, ekonomi, yrkesval, fritidssysselsättningar m. m. Ungdomens situation i samhället är emellertid utsatt för ständiga förändringar, varför kommitténs kartlägg- ning och slutsatser icke utan vidare kan tillämpas på dagens läge. Någon ny undersökning motsvarande ungdomsvårdskommitténs allmänt utre- dande arbete har icke utförts, varken av statliga eller andra organ. Vissa smärre barn- och ungdomsgruppers situation har visserligen kartlagts, men dessa har varit av jämförelsevis begränsad omfattning.

Styrelsen redogör i fortsättningen för vissa utförda och planerade under- sökningar på förevarande område och anför i anslutning härtill:

Någon av experter sammanställd aktuell materialsamling, som kan läg- gas till grund för en grundlig bedömning av ungdomsfrågorna, finns dock icke.

Ungdomsårens anpassningsproblem är av biologisk, psykologisk och sociologisk art och måste därför studeras från dessa tre utgångslägen. Den forskning, som sysslar med barnens och de vuxnas anpassningsproblem, är relativt väl utvecklad. Däremot är forskningen beträffande ungdoms- åren ännu ganska obetydlig, varför socialstyrelsen anser att alla möjlig- heter att stimulera denna bör tillvaratas. Resultaten av sådan forskning blir emellertid snabbt inaktuella, därför att det samhälle, som ungdomen skall anpassa sig till, genomgår hastiga och genomgripande förändringar. Detta förhållande aktualiserar behovet av en permanent institution, som fortlöpande kan följa problemen genom olika experter, samordna forsk- ningen och upplysningsverksamheten samt anvisa samhället lämpliga åtgärder.

Förebyggande åtgärder

Beträffande den förebyggande verksamhetens förutsättningar och möj- ligheter anför *Svea hovrätt*:

När det gäller att översiktligt undersöka möjligheterna att genom posi- tiva åtgärder åstadkomma ett förbättrat tillstånd, måste dessa möjligheter tyvärr bedömas vara tämligen begränsade. Åt det primära ledet i orsaks- kedjan är icke något att göra. Ingen kan på allvar kräva att samhällsut- vecklingen och det ökande välbudet skola hejdas, och därmed lär ound- vikligen följa att hemmens upplösning och den nya fritidssituationen ut- göra faktorer, vilka även i fortsättningen måste tagas i beräkning. Särskilt skall beklagas att en hemmets pånyttfödelse — som säkerligen skulle vara ett radikalt hjälpmedel — icke kan påräknas. Sannolikt är det bättre att med klar blick möta dessa fakta än att hängiva sig åt föreställningar om att vidlyftiga utredningar med åtföljande åtgärder skulle medföra djup- gående förändringar. Det torde helt enkelt återstå att pröva, om icke än- dock genom vissa åtgärder, vilka mer eller mindre få karaktär av surrogat, kan skapas motvikt till de nedbrytande krafter som blivit samhällsutveck-

lingens nackdelar. Måhända saknas icke alldeles skäl att hoppas att stegringen i ungdomsbrottsligheten genom hastigheten och ryckigheten i samhällsutvecklingen åtminstone i vissa yttringar är en tillfällig företeelse och såsom ett slags barnsjukdom kan vara övergående.

Eftersom den fostran, som icke längre kan bibringas i hemmen, alltid varit avsedd att fortsättas i skolundervisningen, synes det vara nödvändigt att till skolan, där barnen dock av förhållandena tvingas att vistas, förlägga större del av den uppfostrande verksamheten än som skett tidigare. Det förefaller som om insikt härom icke i tillräcklig grad präglat skolformerna. Särskilt torde det vara av vikt att mera tid och uppmärksamhet ägnas åt sådan undervisning som främjar befastandet av moraliska föreställningar och själva karaktärsdaningen; denna sida av skolutbildningen har undanskymts av strävandena att med tanke på förvärvslivet sammanställa ett lämpligt mått av kunskaper. Troligen ha brister härutinnan redan medverkat till det rådande tillståndet med avseende å ungdomsbrottsligheten. Otvivelaktigt stöta reformer på stora svårigheter, men dessa måste bemästras. Att ungdomen från början bibringas moral, stadga, hänsyn till nästan och känsla av eget ansvar utgör i själva verket en grundförutsättning för att brottskurvan skall bringas att vika. F. n. undergår skolväsendet en genomgripande omdaning, och i detta arbete bör lämpligen ingå såväl att förbereda som att genomföra åtgärder i nu angivet hänseende. En direkt rekommendation härom är påkallad och synes vara att före- draga framför frågans inneslutande såsom detalj i en allmänt hållen utredning om orsaker till ungdomsbrottsligheten och åtgärder för dess bekämpande.

Även fritidsproblemet, vilket anmäler sig såsom nästa fråga av grundläggande vikt, torde kunna angripas med åtgärder i positiv riktning. Att så redan skett är välbekant, men dylika åtgärder böra med styrka fullföljas, helst med stöd av självverksamhet inom vida ungdomskretsar. Säkerligen står mycket att vinna, om det allmänna biträder med ökade hjälpmedel och även med en viss samordnande verksamhet. Härigenom motarbetas tendensen till bildandet av allt flera och större gangstergång, i vilka ungdomsbrottsligheten i stegrad utsträckning fått sitt ursprung eller sin utlösning. En dirigerad fritidsverksamhet får emellertid sannolikt icke rätta greppet om ungdomen, med mindre den, med undvikande av stela former, göres tilldragande på ungdomliga sinnen och skapar en viss ersättning för den trygghet och trevnad som hemmet icke kunnat bjuda. Också på detta område synas åtgärder kunna vidtagas utan avvaktan på en mera omfattande utredning. I den mån sådan är erforderlig underlättas en snabb lösning, därest utredningsuppdraget till syftet begränsas.

Beträffande brottsförebyggande åtgärder är att märka att effektiv polisövervakning spelar en stor roll. Jämväl på lösningen av detta spörsmål äro statsmakternas bemödanden inriktade, och på senare tid ha nya initiativ tagits. Den förstärkning, som är att förvänta, blir uppenbarligen av betydelse även till motverkande av ungdomsbrottsligheten, och ett uttalat stöd åt upprustningen inom polisväsendet kan säkerligen vara till nytta för det ändamål som avses med motionerna, icke minst med hänsyn till att det rör sig om en alltför länge förbisedd sida av samhällsskyddet.

Fångvårdsstyrelsen erinrar om vissa av samhället vidtagna åtgärder av ungdomsvårdande natur men framhåller, att dessa lämnar brottsförebyg-

gande resultat endast på tämligen lång sikt. Styrelsen finner angeläget att man även finner utvägar som har snabbare effekt och anför, med särskild anknytning till bilstölderna, vidare härom:

Om bilstölderna kunde effektivt trängas tillbaka, är det troligt att ungdomsbrottsligheten därmed skulle väsentligt sjunka. Att motverka bilstölderna blir därför i nuvarande läge en av de mest angelägna kriminalpolitiska uppgifterna. Härvid synes det praktiskt att i första hand inrikta sig på åtgärder av mera teknisk natur.

Motorfordonens skyddande mot angrepp av tjuvar är ännu bristfälligt. Det förefaller som om en mängd fordonsägare skulle anse att det är samhällets sak att se till, att bilstöld inte äger rum. Gentemot detta betraktelsesätt måste hävdas den uppfattningen, att det är en plikt för den enskilde medborgaren att taga vård om sitt fordon genom att låsa det, ej kvarlämna startnyckel o. s. v. Effektiva rattlås och liknande anordningar börjar bli allt vanligare; värdet av sådana tekniska motmedel mot tillgrepp måste anses så väsentligt, att någon utväg måste sökas för att ett tillförlitligt rattlås skall bli ett obligatoriskt tillbehör till bilutrustningen. Det bör här anmärkas, att 1953 års trafiksäkerhetsutredning i ett nyligen avgivet yttrande till chefen för kommunikationsdepartementet rest invändningar mot en lagstiftning om rattlås o. dyl. Även fångvårdsstyrelsen finner det önskvärt att en lagstiftning kan undvikas; detta förefaller möjligt genom en samverkan på frivillig väg mellan försäkringsbolag, bilfirmor och bilägare.

En annan åtgärd till förekommande av bilstöld är en förstärkning av polisen. En ökning av antalet för ändamålet utrustade och avdelade polismän — det gäller här framför allt de större städerna — skulle betyda en bättre bevakning och därmed ett hämmande inflytande på biltjuvarnas verksamhet. Vidare skulle begångna bilstöld snabbare uppkärlas och utredas. Givetvis skulle en sådan polisiär utrustning ha en hindrande effekt även på andra brott särskilt bland ungdom. Enligt vad pressen på senaste tid haft att meddela, lär inrikesdepartementet en förstärkning av polismakten i berörda syfte vara under övervägande.

Barnavårdskommittén anför följande beträffande sitt kommande förslag:

I huvudbetänkande med förslag till ny barnavårdslag har kommittén för avsikt att upptaga bestämmelser, som skall göra det möjligt att under utredning omhändertaga och i utredningshem placera också allvarligt socialt missanpassade underåriga, vilka icke är föremål för brottsutredning. I huvudbetänkandet kommer också att framläggas förslag om vissa ändringar av förutsättningarna för omhändertagande i syfte att få omhändertaganden till stånd på ett tidigare stadium, innan missförhållandena fått så allvarlig karaktär att förbättring svårigen kan åstadkommas. Kommittén föreslår även betydande utvidgning och förstärkning av de förebyggande åtgärderna, såväl sådana som är allmänt förebyggande som sådana vilka inriktas på bestämda individer. Meningen är att sistnämnda åtgärder skall komma att användas i ett skede, då missanpassning hos barnen och ungdomarna blott hotar eller endast kommit till ringa utveckling.

Fullföljes kommitténs intentioner i fråga om tidiga ingripanden, torde utsikter finnas, att utbredningen av kriminalitet och asocialitet i de yngre

åldersgrupperna icke obetydligt förändras. Vad sålunda i lagstiftningsväg föreslås riktar sig emot vissa icke önskvärda symtom hos ungdomen. Det har icke varit möjligt eller ens avsett att under kommitténs utredningsarbete undersöka orsakerna till framträdandet av dessa symtom.

Medicinalstyrelsen framhåller bl. a. att styrelsen i yttrande över barnavårdskommitténs förslag om utredningshem förordat tillsättande av en kommitté med uppgift att utarbeta principer för en intensifierad förebyggande verksamhet inom de barnavårdande organen och föreslår att en för de i motionerna angivna ändamålen gemensam sakkunnigutredning tillsättes.

Läröverkslärarnas riksförbund anser åtgärder mot bilstölderna i form av låsanordningar och förstärkning av polisen kunna bli verksamma och framhåller såsom önskvärt bl. a. att samhällsstödet till ungdomsledarutbildning och ungdomens fritidsverksamhet samt instruktörsverksamheten inom ungdomsorganisationerna ökas. Förbundet understryker vidare betydelsen på lång sikt av en intensifiering av yrkesvägledningen och anför i övrigt beträffande de förebyggande åtgärderna:

Mycket tyder på att en förbättrad yrkesutbildning för dessa ungdomar skulle vara ett väsentligt stöd i deras strävanden till anpassning i samhället. Vidare torde en utbyggd familjerådgivning vara av mycket stort värde, då denna är ägnad att befrämja ett harmoniskt familjeliv med allt vad detta betyder för den trygghet, som är avgörande för barnens sunda utveckling.

Sveriges juristförbund finner angeläget att man på ansvarigt håll noga planlägger en förebyggande verksamhet på lång sikt och att tillräckliga resurser ställs till vederbörande organs förfogande.

Åtgärder till motverkande av återfall m. m.

Svea hovrätt anför bl. a., att huvudvikten, om ändring och rättelse skall komma till stånd, ligger på de förebyggande åtgärderna, och fortsätter:

Sedan brottslig gärning blivit begången, återstår emellertid icke annat än sådana åtgärder som falla inom den alltmera vidgade ramen för det statliga reaktionssystemet. I den delen ligger frågan om ungdomsbrottslighetens bekämpande sedan längre tid under utredning, närmast i strafflagberedningen men även hos socialvårdsmyndigheterna. Det betänkande, som inom en nära framtid väntas från strafflagberedningen, blir resultatet av överväganden, präglade av all den vetenskapliga och praktiska erfarenhet som står till buds i ämnet. Det kan antagas att därvid beaktas att den anpassning till laglydigt liv, som med rätta kännetecknar modern straffrättslagstiftning, låter sig väl förena med tillförande av vissa repressiva drag, vilka — utan att kunna karakteriseras såsom återfall i afflikativ behandling eller eftergift åt vedergällningsinstinkter — icke minst i nuvarande läge verka brottsavhållande såväl i det individuella fallet som i det hela, d. v. s. i de grupper, beträffande vilka en uppräckning i moralbildningen är önskvärd. Det allvar, vid behov förstärkt till viss stränghet, som saknas och

efterlyses i hem och skola, kan med fördel tillåtas göra sig gällande icke blott på tidiga stadier i ungdomens fostran utan även då fråga är om åtgärder inom det straffrättsliga reaktionssystemet. Till reaktionsåtgärder i vidsträckt mening äro vidare att räkna den eftervård som bör följa på de huvudsakliga ingripandena i anledning av brott. Också i denna betydelsefulla del torde anvisningar vara att vänta i strafflagberedningens blivande betänkande. Att vissa individer icke låta sig påverka av någon som helst behandling måste slutligen beaktas som ett sorgligt faktum, från vilket det icke lönar sig att bortse vid bestämmande av reaktionen från samhällets sida.

I fråga om rättsliga åtgärder påtalas med fog den långsamhet som ibland utmärker lagföringen. Härvid beröres en omständighet av stort inflytande på brottslighet i allmänhet. Att åvägabringa en bättre ordning är angeläget, och jämväl denna fråga är inbegripen under statsmakternas reformsträvanden. På i gång varande utredningar rörande polisväsendet, åklagarna och domstolarna torde få ankomma att framlägga förslag i detta ämne. Ytterst rör det sig om tillräckliga anslag för den upprustning av rättsvården som uppenbarligen är behöflig i skilda hänseenden — anslag som relativt sett äro av tämligen blygsam storleksordning.

Fångvårdsstyrelsen erinrar om långsamheten i förfarandet på olika håll när det gäller beivrandet av brott och om bristen på lämpliga vårdplatser vid ungdomsvårdsskolorna och på platser för s. k. tillfälligt omhändertagande och anför vidare bl. a.:

Att det i många fall dröjer länge, stundom orimligt långt mellan brottets begående, respektive upptäckande, och tidpunkten för verkställighet av slutlig åtgärd mot den brottslige kan — förutom att det innebär en grymhet mot den för brott misstänkte — också medföra en ökad brottslighet; det finns åtskilliga belägg på att särskilt en ung brottsling under utredningstiden är ur gängorna och, om han ej är säkert omhändertagen, fortsätter sina kriminella handlingar.

Styrelsen anför i fortsättningen bl. a. följande:

Av vissa erfarenheter att döma bör tillämpningen av åtalseftergift bli föremål för översyn; det är möjligt att åtalseftergift i många fall meddelas utan att tillräckliga garantier (tillsyn m. m.) finnes mot risken för återfall. Sådana åtgärder som villkorlig dom och villkorlig frigivning är för en lycklig utgång beroende av eftervårdens effektivitet. Skyddskonsulentorganisationen har flera gånger under de senaste åren förstärkts men motsvarar ännu inte de krav, som måste ställas på densamma; fångvårdsstyrelsens reformförslag har endast endels upptagits av Kungl. Maj:t.

Överståthållarämbetet understryker bl. a. vikten av att tillsatta utredningar icke får verka fördröjande på att de myndigheter, som har att omhändertaga ungdomsbrottslingar, erhåller tillfredsställande personella och lokala resurser.

Kriminalpolisintendenten i Stockholm anser det böra undersökas vilka verksamma åtgärder som inom ramen för nuvarande lagstiftning kan omedelbart företagas för att minska ungdomsbrottsligheten och anför bl. a.:

Det bör bl. a. undersökas om icke samhällets reaktion mot de unga lagöverträdarna kan ske snabbare och verksammare än vad f. n. är fallet. Vilka orsakerna till ungdomsbrottsligheten än må vara och hur det kriminalpolitiska reaktionssystemet i vad det avser de unga lagöverträdarna än kan komma att gestalta sig, måste kraftigt understrykas, att de myndigheter som ha det närmaste ansvaret för att erforderliga åtgärder gent emot de unga vidtagas, så upprustas i materiellt och personellt avseende att de bli i stånd att tillfredsställande fullgöra sina uppgifter.

Läroverkslärarnas riksförbund anför:

De uppslag till förbättring av nuvarande möjligheter för omhändertagande av missanpassad ungdom, som motion II: 469 framför, synes oss vara värda beaktande. Främst torde därvid ett ökat stöd till av ideella organisationer och kommunala myndigheter ledda inackorderingshem vara att rekommendera. För att öka eftervårdens effektivitet borde även snabbt ske en förstärkning av övervakarinstitutionen, bl. a. genom höjda övervakarvönen, som i högre grad skulle kunna locka väl kompetenta frivilliga övervakare.

Förslaget i motion nr 469 om inrättande av speciella ungdomsdomstolar i de större städerna bör enligt LR:s mening prövas. Sådana ungdomsdomstolar har som bekant med framgång inrättats i England, där för dessa speciella regler skapats beträffande rätt till närvaro vid domstolsförhandlingarna — förutom domstolens medlemmar och tjänstemän och parterna i målet äger endast bona fide-representanter för pressen och personer med speciellt tillstånd tillträde — och beträffande förbud mot publicering av upplysningar om den åklagade, vilka kan fastställa vederbörandes identitet. Om ungdomsdomstolar skall kunna få någon verklig betydelse, borde bestämmelserna för processer i dessa mål även i Sverige syfta till att skyddet för den unge brottslingen stärkes. I det syftet borde lagfästas, att vad gäller ungdomsbrott både psykologisk, psykiatrisk (psykoanalytisk) och pedagogisk expertis skall höras under förundersökningen.

Sveriges juristförbund framlägger bl. a. följande förslag till åtgärder, ägnade att motverka återfallsbrottslighet:

1) Särskilda anstalter inrättas för sådana brottslingar, som skola avtjäna straff för förstagångsförbrytelse.

2) Barnvården upprustas så, att den även i praktiken kan ingripa effektivt mot de unga brottslingarna.

3) Skyddskonsulenterna ges befogenhet att i de fall där brottslingen kan men icke vill betala utdömt skadestånd genom införsel i lön tillse, att målsägarens rätt tillgodoses.

4) Skyddskonsulenternas organisation utbygges så att den icke stannar vid en pappersorganisation.

5) Kontroll införes så att övervakarna för de villkorligt dömda icke erhålla flera övervakningsuppdrag än de mäktat utföra. Ersättningen höjes så att ingen av ekonomiska skäl har anledning neka att åtaga sig dylika uppdrag.

Utskottet

Allmänna synpunkter på ungdomsbrottslighetens utbredning m. m.

Vid 1955 års riksdag hade utskottet till behandling motioner angående utredning beträffande orsakerna till den ökade brottsligheten. I sitt utlåtande (nr 15) över motionerna anförde utskottet bl. a. att effektiva åtgärder för förebyggande av brottsligheten vore en av samhällets angelägnaste uppgifter. Detsamma gäller självfallet även för den särskilda art av brottslighet, som behandlas i de här förevarande motionerna — ungdomsbrottsligheten. Det statistiska material som nu finnes för belysning av ungdomsbrottslighetens omfattning och orsaker är i vissa avseenden ofullständigt. Utskottet har även, såsom nedan närmare omförmäles, funnit angeläget, att ungdomens förhållanden blir mera grundligt kartlagda och att i sådant syfte bl. a. kriminalstatistiken utbygges och effektiviseras. När det gäller jämförelser med äldre skeden måste materialet vidare bedömas med stor försiktighet. Siffrorna är nämligen beroende av bl. a. sådana faktorer som omläggning av de statistiska redovisningsprinciperna, ny eller ändrad lagstiftning och effektivare polismakt.

Om den tillgängliga statistiken, såsom även i vissa remissyttranden framhållits, icke ger något säkert mått på utbredningen av asocialiteten i de yngre åldersgrupperna, lämnar den dock möjlighet till vissa, tämligen säkra iakttagelser. Den totala brottsmängden ökar sålunda under senare år och ungdomsbrottens relativa andel i denna brottsmängd ökar likaså. Egendomsbrotten, enkannerligen bilstölderna, dominerar bland ungdomsbrotten. Det kan däremot icke med säkerhet konstateras att ungdomsbrottsligheten ökat i förhållande till ungdomskullarnas tillväxt. Enligt utskottets mening är situationen dock, oavsett om en ökning i sist avsedda mening skett av ungdomsbrottsligheten eller icke, sådan, att snabba och effektiva åtgärder krävs, därest vidsträckta skadeverkningar skall kunna undvikas.

Kriminalstatistik. Kriminologisk forskning

När utskottet avgav sitt förenämnda utlåtande nr 15/1955 förelåg dels ett av kriminalstatistikutredningen avgivet förslag till genomgripande förbättringar av den svenska kriminalstatistiken och dels ett av 1949 års kommitté för den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen framlagt betänkande, däri bl. a. föreslogs inrättande av en professur i kriminologi och ett institut för kriminologisk forskning. Utskottet anförde bl. a. att mycket talade för att ett genomförande av dessa förslag skulle betyda en avsevärd effektivisering av forskningen beträffande brottslighetens orsaker. Det statistiska materialet för belysning av åtskilliga i detta sammanhang betydelsefulla frågor har på senare tid erhållit och kommer under den närmaste tiden att ytterligare erhålla värdefulla tillskott. Utöver de

uppgifter härom som lämnats i motionerna och remissyttrandena vill utskottet erinra om att strafflagberedningen låtit verkställa bl. a. en utredning beträffande det svenska kriminalvårdsklientelet och en prognosundersökning över unga förstagångsbrottslingar ävensom en undersökning beträffande sambandet mellan alkoholbruk och återfallsbrottslighet m. m. Utskottet finner vidare betydelsefullt att chefen för justitiedepartementet genom tillkallade sakkunniga låtit uppgöra ett förslag till program för en undersökning av kriminalvårdsklientel med huvudsyfte att pröva utfallet av skilda behandlingsmetoder. Förslaget avser en kartläggande grundundersökning samt en därpå följande behandlingsundersökning. Genom undersökningarna skulle man få belysning av spörsmålen hur lagöverträdarna avviker från genomsnittet och hur olika former av övervakning och behandling av villkorligt dömda verkar. De nu nämnda utredningarna har emellertid samtliga karaktären av engångsundersökningar.

Fortlöpande kriminologisk forskning bedrivs i Sverige huvudsakligen endast vid ett på enskilt initiativ vid Stockholms högskola tillkommet kriminologiskt institut, som hittills nödgats arbeta under mycket knappa förhållanden.

Utskottet vidhåller sin vid förra årets riksdag deklarerade uppfattning om kriminalstatistikens och den kriminologiska forskningens stora betydelse för klarläggande av brottslighetens orsaker. Utskottet har erfarit, att det kriminologiska institutet vid Stockholms högskola innevarande budgetår erhållit ett visst ekonomiskt stöd genom justitie- och ecklesiastikdepartementen, och i proposition nr 108 till årets riksdag har hemställts om medel för inrättande vid högskolan av en preceptor i straffrätt med hänvisning bl. a. till behovet av ökad forskning i kriminologi. Kungl. Maj:t avser vidare, enligt vad utskottet inhämtat, att för nästa års riksdag framlägga förslag om en förbättrad, fortlöpande kriminalstatistik och om den juridiska utbildningen m. m., vilket sistnämnda förslag lär komma att innefatta bl. a. den kriminologiska forskningens framtida organisation.

Det är enligt utskottets mening angeläget att när åtgärder sålunda vidtages för utvidgning och effektivisering av statistiskt arbete och kriminologisk forskning stor uppmärksamhet ägnas de för ungdomsbrottsligheten speciella förhållandena. Utskottet finner sålunda stor vikt böra läggas vid bl. a. utforskningen av ungdomens anpassningsproblem och av de omständigheter som ligger bakom förstagångsbrotten. Härvid torde kriminalstatistikutredningens förslag att i statistiken skall ingå uppgifter även om ungdomsbrottslighet under 15-årsgränsen kunna visa sig värdefullt.

Förebyggande verksamhet

I motionerna har utöver ovan behandlade frågor upptagits ett stort antal spörsmål berörande ungdomsbrottsligheten. Vissa av de behandlade frågorna och föreslagna åtgärderna gäller förhållanden av betydelse för

såväl förstagångs- som återfallsbrottsligheten och dessas motverkande medan andra endast avser brottslighet av det senare slaget. I vad gäller vissa frågor av den förstnämnda arten vill utskottet anföra följande.

Miljöfaktorernas stora betydelse för uppkomsten av brottslighet torde numera få anses obestridd. I den aktuella debatten framhålles ofta, att hemmen, särskilt i de större städerna, som en följd av bl. a. den höga skilsmässofrekvensen, mödrarnas ökade deltagande i förvärvsarbete utom hemmet, olämpliga bostadsförhållanden och nöjesindustriens utveckling ofta icke förmår fylla sina för familjegruppen betydelsefulla, samlande och vägledande uppgifter. Vikten av goda hemförhållanden framgår bl. a. därav, att undersökningar på olika håll i världen utvisar, att större delen av allt kriminalklientel kommer från ogynnsamma hemmiljöer. De orsaksammanhang, i stor utsträckning hänförliga till den snabba samhällsutvecklingen, som ligger bakom hemmens minskade betydelse, är så komplicerade, att det enligt utskottets mening är synnerligen svårt att med säkerhet anvisa några vägar för åstadkommande av den hemlivets pånyttfödelse, som alla finner önskvärd. Bl. a. en i sammanhanget betydande yttre faktor, bostadsfrågan, är dock åtkomlig med direkta åtgärder. Kungl. Maj:t har också nyligen tillsatt en kommitté för utredning av olika åtgärder med syfte att tillförsäkra barnfamiljerna lämpliga bostäder. Det må även erinras om att de enskilda individerna och hemmen under senare år genom familjerådgivningen erhållit ett visst stöd vid lösandet av sina familjeproblem. Byråer för familjerådgivning har inrättats i vissa kommuner och en statlig utredning i frågan pågår.

Det är klarlagt, att storstadsmiljön medför särskilt stora svårigheter för ungdomens samhällsanpassning. Hithörande frågor har behandlats bl. a. i motionerna och i remissyttrandena och utskottet vill i sammanhanget endast framhålla, att de för storstädernas del särskilt ogynnsamma brottslighetssiffrorna till viss del beror på att kriminella element dras till dessa platser. För flertalet inflyttade ungdomar, som råkar illa ut, torde dock gälla, att de icke mäktat med de svårigheter som anpassningen till de nya förhållandena erbjuder, de har haft svårt att få lämpliga kontakter och dragits in i ligabildningar etc. Det har även visat sig att ungdomar kommit på glid därför att de icke ägt kännedom om de möjligheter som finns att genom de socialvårdande organen erhålla hjälp och stöd.

Mot bakgrunden av hemmens nuvarande svårigheter när det gäller barnens uppfostran framstår skolans fostrande uppgifter såsom särskilt viktiga. Det svenska skolväsendet befinner sig nu i en omdaningsperiod. Det synes utskottet angeläget, att man i reformarbetet på detta område noga beaktar nödvändigheten att hjälpa de unga till god anpassning i samhället.

Ungdomens fritidsproblem har sedan länge tilldragit sig stor uppmärksamhet från såväl statsmakternas och kommunernas som från enskilda

organisationers sida. Det torde vara en allmänt omfattad åsikt att åtgärder för främjande av fritidsverksamheten kan effektivt bidra till ungdomsbrottslighetens bekämpande. Utskottet vill erinra om att under åttonde huvudtiteln lämnats bidrag till verksamheten vid hemgårdar och studiehjem, till utbildning av ungdomsledare, till ungdomens fritidsverksamhet och till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer. Från allmänna arvsfonden utgår vissa bidrag till ungdomsgårdsverksamheten. I många kommuner har intresset för ungdomens fritidsproblem under de senaste åren ökat och tagit sig uttryck i åtgärder av olika slag. Barnavårdskommittén torde komma att föreslå vissa former för denna kommunernas verksamhet. Många ideella organisationer har på förevarande område gjort en förtjänstfull insats. Av vad ovan anförts framgår att organisationerna kan erhålla statligt stöd för denna verksamhet. Frågan om dylikt statsbidrag är reglerad genom en kungörelse av år 1954 angående statsbidrag till ungdomens förenings- och fritidsverksamhet. De politiska organisationerna är enligt denna författning uteslutna från möjligheten att erhålla bidrag. Genom en förra året tillkallad kommitté, 1955 års ungdomsutredning, pågår emellertid en utredning om statligt stöd åt politiska ungdomsorganisationers ungdomsvårdande verksamhet. Ett av de mest brännande problemen för de ideella organisationerna är bristen på lämpliga lokaler. Även detta spörsmål har uppmärksammats och frågan om bl. a. den statliga stödverksamheten beträffande samlingslokaler har aktualiserats genom uppdrag till två utredningar, vilkas förslag nu är föremål för remissbehandling. Frågorna om lokaler för såväl den föreningsanslutna som den föreningslösa ungdomen kommer härigenom att prövas.

I diskussionen om ungdomsbrottsligheten ställes i allmänhet frågan om bilstölderna i förgrunden. Detta är naturligt med hänsyn till den skrämmande omfattning dessa brott fått och till det förhållandet, att bilstöld anses ofta draga med sig brottslighet av annan art. Vid nu pågående riksdag har väckts ett flertal motioner med förslag till åtgärder emot bilstölderna. Yrkandena i motionerna går ut på utredning av orsakerna till och lämpliga åtgärder för minskning av bilstölderna, införande av obligatoriska bestämmelser om rattlös eller stöldskydd i annan form samt förstärkning av ordningspolisen. Då motionerna är remitterade till andra utskott, har allmänna beredningsutskottet icke funnit skäl till uttalanden i dessa frågor utöver vad som innefattas i utskottets allmänna överväganden.

I arbetet för den brottsförebyggande verksamheten har ett beaktansvärt initiativ tagits av socialstyrelsen i samarbete med Socialvårdsförbundet, Landskommunernas förbund och Stadsförbundet. I syfte att låta kommunerna utbyta erfarenheter och lämna varandra upplysningar om den förebyggande ungdomsverksamheten har nämnda myndighet och organisationer kallat representanter för primärkommunerna i riket till konferenser om aktuella frågor på området. Början har gjorts med en rikskonferens i

Stockholm, vilken kommer att följas av regionala konferenser på ett antal orter i landet i övrigt. Utöver spörsmål rörande den egentliga ungdomsverksamheten behandlas på konferenserna exempelvis den enligt utskottets mening mycket viktiga frågan om samhällsplaneringen med hänsyn till barn och ungdom.

Beträffande barnavårdskommitténs synpunkter på den förebyggande verksamheten får utskottet hänvisa till kommitténs yttrande över motionerna, för vilket ovan redogjorts.

Det bör i detta sammanhang även erinras om att man inom Nordisk sammanslutning för barnavård och ungdomsskydd tagit upp frågan om stöd åt forskningen beträffande barn- och ungdomsfrågor och att man avser att söka åstadkomma någon form för nordiskt samarbete på området.

I den förebyggande verksamheten torde man även böra observera vissa oarter av icke kriminell natur som breder ut sig bland de unga. Sannolikt kommer här avsedda olägenheter i viss utsträckning att mildras i den mån de förebyggande åtgärderna mot ungdomsbrottsligheten får effekt. I övrigt torde möjligen vissa förbättringar kunna uppnås genom exempelvis upplysning och propaganda bland föräldrar och barn och genom insatser från skolornas sida.

När det gäller anpassningsproblemen är givetvis även den välanpassade ungdomens förhållanden av intresse. Det kan sålunda vara av värde med en undersökning av vilka omständigheter som leder till god respektive dålig anpassning. Enligt uppgift har visst material för belysning av denna fråga sammanställts av strafflagberedningen.

Utskottet anser i likhet med de remissmyndigheter som uttalat sig i frågan att den förebyggande verksamheten är av utomordentlig betydelse i kampen mot ungdomsbrottsligheten. De stora värden som här står på spel skyddas självfallet effektivast i den mån man framgångsrikt kan angripa roten till det onda. Utskottet vill vidare understryka angelägenheten av att åtgärder i förebyggande syfte sätts in redan på ett tidigt stadium, d. v. s. att verksamheten får avse även de lägre åldersgrupperna.

Åtgärder mot återfallsbrottsligheten

I det föregående har redogjorts för vissa förhållanden som närmast berör den förebyggande barna- och ungdomsvården. Även om mycket kan och bör göras i detta hänseende, måste man givetvis räkna med att åtgärderna får en begränsad effekt. Det är därför nödvändigt att även ägna stor uppmärksamhet åt frågan vad som kan göras för återanpassning av ungdomar som redan begått brottslig handling. Detta problemkomplex innefattar ett stort antal svårlösta frågor.

Strafflagberedningen, som beräknas avlämna sitt slutbetänkande inne-

varande år, kommer att framlägga förslag beträffande hela det straffrättsliga reaktionssystemet. I vad gäller den missanpassade ungdomen är det av särskilt intresse att beredningen, enligt vad utskottet erfarit, bl. a. lär ha övervägt att föreslå genomgripande reformer beträffande den villkorliga domen, innebärande en differentiering av densamma i två institut, därvid beteckningen villkorlig dom skulle avse de fall, där den dömde icke ställes under övervakning medan i övriga fall skulle dömas till s. k. skyddstillsyn. Med sistnämnda reaktionsform lär bl. a. den fördelen vara förknippad, att samhällets reaktion inför det brottsliga handlandet blir mera påtaglig för den dömde än nu ofta är fallet.

Strafflagberedningen lär vidare överväga förslag om obligatoriska tillsynsnämnder med uppgift att ombesörja det närmare anordnandet av skyddstillsynen och utöva uppsikt över övervakningen. Man lär även ha tänkt sig en omfattande utbyggnad av konsulentorganisationen.

Enligt vad utskottet erfarit har inom beredningen vidare diskuterats omfattande reformförslag i fråga om institutet ungdomsfängelse, syftande bl. a. till större differentiering i tillämpningen av denna straffart. Beredningen lär vidare ha behandlat frågan om gränsdragningen mellan barnavården och kriminalvården. Utskottet har försportat att beredningen i detta hänseende troligen kommer att intaga den principiella ståndpunkten, att i de fall, då på grund av begånget brott en behandling är erforderlig av ungdomar mellan 15 och 18 år, denna behandling bör ankomma på barnavården, men att vissa undantag från denna regel skall kunna göras, så att i särskilda fall även dylika ungdomar skall kunna dömas till skyddstillsyn eller ungdomsfängelse.

Chefen för justitiedepartementet har i början av detta år tillkallat sakkunniga för att utreda frågor om effektivare åtgärder inom eftervård och annan kriminalvård i frihet. Utredningen har erhållit mycket vittgående direktiv, som innebär att den bl. a. skall företa en grundlig penetration av frågan, hur den dömdes återanpassning i samhället bäst befrämjas. Avsikten är m. a. o. att åstadkomma åtgärder, som effektivt motverkar återfallsbrottsligheten. Åtskilliga av de i motionerna upptagna spörsmålen kommer i detta sammanhang under prövning, t. ex. frågorna om inackorderingshen, om skyddsföreningarna, om psykoterapeutisk behandling, om gruppterapi och om alkoholens roll som brottsorsak.

Den långa processtiden i brottmål är en ofta påtalad, allvarlig olägenhet. Genom en år 1955 tillsatt utredning angående processtiden i brottmål, vilken uppgivits skola slutföras till kommande halvårsskifte, torde ett visst klarläggande av denna fråga komma att ske. Det må även erinras om att domstolsväsendet är föremål för utredning genom stadsdomstolsutredningen och 1955 års domarutredning.

För att kampen mot återfallsbrottsligheten skall bli effektiv kräves bl. a. en avsevärd utbyggnad av kriminalvårdens och barnavårdens resurser

i fråga om anstalter och personal m. m. Arbete för förstärkning av dessa resurser pågår f. n., och utskottet finner angeläget att detta arbete fullföljes så snabbt som möjligt.

Utskottets överväganden i övrigt. Sammanfattning

Den ovan lämnade redogörelsen omfattar endast vissa av de frågor som är av betydelse i förevarande sammanhang och icke heller uppgifterna om verkställda eller pågående utredningar är fullständiga. Ytterligare utredningar som på något sätt berör problemen kring ungdomsbrottsligheten kunde förtjäna att nämnas, exempelvis psykologutredningen, som nyligen framlagt förslag beträffande utbildningen av psykologer och som beräknat landets behov av utbildade psykologer till 400 à 500 mot det hundratal som nu är verksamma. Vidare kan erinras om fångvårdsbyggnadsutredningen, utredningen om administrativa frihetsberövanden och den mera permanent arbetande svenska delegationen hos Förenta nationerna för frågor om brottsprevention och brottslingsbehandling. Det kriminalpolitiska läget beträffande ungdomsbrottsligheten har även föranlett ett stort antal motioner i närliggande frågor till årets riksdag utöver de här behandlade motionerna.

Av vad utskottet hittills anfört torde framgå att ett synnerligen omfattande arbete pågår på vidsträckta områden, där åtgärder mot ungdomsbrottsligheten kan sättas in. Flertalet av de i motionerna berörda, särskilda frågorna är föremål för Kungl. Maj:ts prövning eller under utredning, delvis genom kommittéer som tillkommit sedan motionerna väcktes. Utskottet finner dessa omständigheter böra föranleda en viss återhållsamhet när det gäller att föreslå konkreta åtgärder.

Utskottet är helt ense med motionärerna i vad gäller motionernas syften men vill med hänsyn till angelägenheten av att åtgärder skyndsamt vidtages hålla före att dessa syften kan bättre befrämjas på annat sätt än genom tillsättande av nya utredningar i enlighet med motionärernas förslag. Emot motionärernas yrkanden om utredningar talar även bl. a. att, som ovan redovisats, ett stort antal utredningar på området pågår eller nyligen avslutats samt att vissa omfattande åtgärder av beskaffenhet att kunna bidra till ett förbättrat läge i fråga om ungdomsbrottsligheten snart är att förvänta.

Utskottet är sålunda icke benäget att förorda nya utredningar. Redan nu föreligger ett rikhaltigt utredningsmaterial och ytterligare sådant material är att emotse under den närmaste tiden. Det synes utskottet böra undersökas, om icke i detta material kan finnas underlag för åtgärder, som kan vidtagas utan tidsutdräkt. För att vinna klarhet härutinnan torde det vara nödvändigt med en samordning och översyn av materialet. En sådan

översyn torde även kunna giva besked om, på vilka punkter materialet eventuellt kan behöva kompletteras. Det synes lämpligt att Kungl. Maj:t snarast uppdrager åt berörda departement att i samråd låta verkställa ifrågavarande samordning och översyn genom tillkallade experter på olika områden, på vilka det även bör ankomma att föreslå åtgärder. Utskottet finner önskvärt att även lekmannasynpunkterna blir företrädade bland dessa experter.

Utskottets ovan framlagda förslag hänför sig till åtgärder inom den närmaste framtiden. Vad beträffar planeringen på lång sikt vill utskottet anföra följande.

Brottsligheten är i hög grad betingad av samhällsutvecklingen. Den senare sker snabbt och följaktligen måste man räkna med att brottslighetens karaktär och omfattning på kort tid kan väsentligt förändras. Kriminalvården och socialvården torde vidare komma att kännetecknas av alltmer differentierade behandlingsformer. Exempelvis frågan om sambandet mellan behandlingsformer och brottslighet torde härigenom bli mera komplicerad. Även i fråga om anpassningsproblemen spelar självfallet samhällsutvecklingen en avgörande roll. Det är utskottets uppfattning att ett behov nu föreligger av ett organ för övervakning av här avsedda och kanske även vissa närliggande områden. Ett dylikt organ borde ha till uppgift att följa utvecklingen på dessa områden och framlägga förslag till åtgärder. Utskottet finner frågan om ett organ av här antydd art böra övervägas men är icke berett att närmare uttala sig beträffande dess arbetsuppgifter och sammansättning. Med hänsyn till att ifrågavarande problem spänner över mycket stora fält synes det dock uppenbart, att experter på olika områden bör medverka. Enligt utskottets mening bör även lekmannasynpunkterna vara representerade i organet.

Utskottet vill sammanfattningsvis framhålla, att ungdomsbrottsligheten påkallar snabba och resoluta ingripanden. Även anpassningsproblemen i övrigt bör noggrant uppmärksammas. Utskottet har emellertid icke ansett utredningar i enlighet med motionärernas förslag böra avvaktas utan förordat, att en viss översyn företages i annan ordning i syfte att utröna möjligheterna att snabbt vidtaga åtgärder. Beträffande frågor på längre sikt har utskottet bl. a. uttalat sig för utvidgning och effektivisering av kriminalstatistiken och en förstärkning av den kriminologiska forskningens resurser samt ansett frågan om inrättande av ett organ för övervakning av de områden, som är av betydelse för individernas anpassning till ett normalt samhällsliv, böra övervägas. Även vissa andra åtgärder har förordats.

Ehuru utskottet sålunda icke ansett sig böra biträda de i motionernas yrkanden framlagda förslagen, har utskottet likväl funnit de av motionärerna upptagna spörsmålen vara av sådan vikt, att utskottet vill hemställa,

att riksdagen i anledning av

1) de likalydande motionerna I: 132 och II: 171,

2) de likalydande motionerna I: 156 och II: 206,

3) de likalydande motionerna I: 395 och II: 469 samt

4) de likalydande motionerna I: 483 och II: 601

i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet
ovan anfört.

Stockholm den 3 maj 1956.

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Andersson, Lars, Nilsson, Hjalmar,
Jonsson, John Wiktor, Andersson, Axel*, fru Wallentheim*, herrar Persson,
Johan, Arrhén, Holmqvist, Wolgast, Strandler* och Söderberg*,

från andra kammaren: herr Svensson i Alingsås, fru Sjöstrand, fru
Svedberg, herrar Nordkvist i Kalmar, Sehlstedt, Bark, Braconier, fru
Andrén*, fru Wallin, herrar Börjesson, Adamsson* och fru Ewerlöf.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga

Jämförelse mellan den totala straffregisterbrottsligheten och ungdomsbrotten för hela landet. Indexserie, där året 1930 representeras av siffran 100

År	Den totala straffregisterbrottsligheten	Ungdomsbrottsligheten
1930	100	100
1935	121	129
1940	158	177
1949	219	304

I siffran för år 1949 har inräknats åtalseftergifterna för att få någorlunda jämförbara siffror.

Ungdomsbrottens procentuella andel i den totala straffregisterbrottsligheten:

År 1930	År 1940	År 1949
14 %	16 %	20 %

Antal ungdomar, som åren 1950—1954 hörts av stockholmspolisen och befunnits skyldiga till brott.

	Ålder			Summa
	Under 15 år	15—17	18—20	
1950	554	193	498	1 245
1951	518	442	713	1 673
1952	485	318	585	1 388
1953	579	368	596	1 543
1954	834	322	434	1 590

Antalet åtal och åtalseftergifter under åren 1950—1955 i fråga om ungdomsbrottslingar, fördelade på Stockholm och riket i övrigt

	Stockholm			Riket i övrigt		
	Åtal	Åtalseftergift	Sa	Åtal	Åtalseftergift	Sa
1950	245	202	447	569	1 475	2 044
1951	365	277	642	677	1 960	2 637
1952	257	226	483	736	2 154	2 890
1953	210	239	449	806	2 188	2 994
1954	229	286	515	704	2 652	3 356
1955	244	363	607			

¹ Prel. siffror.

Åtal och åtalseftergifter i fråga om ungdomsbrottslingar i Stockholm per 1 000 av medelfolkmängden i åldern 15—17 år

	Antal	Index
1950	25,6	100
1951	36,4	142
1952	26,1	102
1953	22,9	89
1954	24,6	96
1955	26,9	105

Antal ungdomar under 18 år i hela riket, som erhållit åtalseftergift åren 1950—1953

Brottets art	1950	1951	1952	1953
Misshandel	29	37	41	39
Otukt och våldtäkt	40	67	57	56
Skadegörelse	27	54	94	84
Tillgrepp	1 244	1 670	1 849	1 873
Förfalskning, bedrägeri, förskingring m. m.	249	310	259	280
Övriga strafflagsbrott (utom enl. 11:10 och 11)	61	61	37	58
Fylleri, förargelseväckande beteende samt överträdelser av andra författ- ningar än strafflagen	1 883	1 143	1 048	1 299
Summa:	3 533	3 342	3 385	3 689

Tillgrepp av bilar och motorcyklar — från 1953 även mopeder

	1950	1951	1952	1953	1954
	7 065	9 228	9 108	10 515	15 726
Antalet registrerade personbilar var	31/12 1951	313 058			
	> 1952	360 552			
	> 1953	431 085			
	> 1954	535 857			

Under år 1955 beräknas ca 126 000 nya personvagnar ha tillkommit.

I Stockholm tillgreps år 1954 sammanlagt 1 763 bilar, motsvarande siffra för år 1955 är 3 355.

Antal ungdomar som omhändertagits för skyddsupppfostran enligt barnavårdslagen § 22 mom. c (under 18 år) och mom. d (fyllda 18 år)

	1946		1953	1954	
	Antal	Antal	Ökning resp. minskning sedan 1946 %	Antal	Ökning resp. minskning sedan 1946 %
Enl. bvl. 22 § c)	451	473	+4,9	523	+16,0
därav i städer	326	369	+13,2	— ¹	
på landsbygd	125	104	—16,8	— ¹	
Enl. bvl. 22 § d).....	74	85	+14,9	69	—6,8
därav i städer	52	66	+26,9	— ¹	
på landsbygd	22	19	—13,6	— ¹	

¹ Uppgift ej tillgänglig.